

[Hartvig Frisch.]

det har været Aktionærer, der lurede paa Friaktier, det har været Fabrikker, som laa i Kamp med Roedyrkerne, og Roedyrkere, som haardhændet laa i Kamp med Arbejderne, der skulde passe Roerne, og man kan vel nok sige, at det historisk for Fremtiden vil komme til at staa som en Skamplet paa denne Produktionsgren, der var den rigeste her i Danmark, at den, samtidig med at den skovlede sine Rigdomme sammen, underlønnede sine Arbejdere, saa den maatte hente udenlandske Arbejdere herind til Underløn for at underbyde de danske Arbejdere — men saadan var Forholdet. Naar man vil opkaste det Spørgsmaal, hvordan det dog har kunnet gaa til, at man i en Produktionsgren, der afkaster saa store Rigdomme, stadig har haft Gnidninger mellem Fabrikkerne og Roedyrkerne, og tillige en Holdning overfor Arbejderne og en Arbejdslo, som altsaa i Aarene før Krigen var som før nævnt, saa ligger Betsvarelsen jo som før nævnt i, at det svage Punkt i hele denne Industriegren er Forholdet mellem Fabrikker og Roedyrkere. Prisen paa Raastoffet, Roerne, som Roedyrkerne producerer, bestemmes nemlig i Virkeligheden efter Prisen paa det færdige Produkt; og denne er faktisk en ukendt Størrelse paa det Tidspunkt, Kontrakten skal sluttes, da der skal tegnes Roearreal og Markerne skal tilsaaes. Da er det ukendt, hvor meget det Raaprodukt, man fremstiller, i Virkeligheden vil være værd; det bestemmes af, hvilken Pris det færdige Produkt kommer til at ligge i. Det er derfor klart, at naar man skal slutte under saa uvisse Forhold, vil begge Parter komme til at staa i en Kampstilling overfor hinanden, og hidtil har det altid været saaledes, at det er Fabrikkerne, der har haft Overvægten i denne Kampstilling.

Vil man nu spørge, hvorfor Fabrikkerne altid har staaet som de stærkeste, er der mange Forklaringer. De har altid haft den store Kapital i Ryggen. Mange af Roedyrkerne har faktisk maattet optage Forskud, saa de allerede af den Grund har været stærkt svækkede. Dernæst har Kapitalen ved Terminsforretninger ud i Fremtiden kunnet afbalancere sin Risiko, men dertil har ikke svaret noget lignende for Roedyrkerens Vedkommende. Endelig har Fabrikkerne kunnet gaa over til at raffinere Sukker. Hvis ærede Medlemmer undersøger Toldsatserne, vil De se, at der har været en Margen, indenfor hvilken det har kunnet betale sig for Fabrikkerne at købe Raasukker, raffinere det og sælge det her under den

Beskyttelse, vi har for raffineret Sukker, idet man altsaa ogsaa dér har haft en faktisk Beskyttelse, som har kunnet give Fortjeneste. Fabrikkerne har kunnet sige: Leverer I ingen Roer, gaar vi simpelt hen over til at udnytte vor Kapitalkraft til Raffinering af Sukker. Det er klart, at disse Forhold har bevirket, at Roedyrkerne altid har staaet forholdsvis svagt overfor Fabrikkerne, naar Forhandlingerne skulde føres, og det har medført det Fænomen, som vi jo her i Rigsdagen har bemærket navnlig i de senere Aar, efter at Prisfaldet ved Verdenskrisen rigtig for Alvor er sat ind: Naar den Tid paa Foraaret nærmer sig, da disse Kontrakter skal sluttes, saa begynder der at gaa en Uro gennem hele Landsdelen dannede. Det bliver atter Høg over Høg; daarlige Kontrakter med Fabrikker betyder jo samtidig daarlige Kontrakter med Arbejderne. Og derfor vender Blikket sig imod Staten, og Spørgsmaalet om en Støtte til Opretholdelse af denne Industri rejser sig, og vi møder saa her inde paa Rigsdagen disse Deputationer. Ogsaa Arbejderne møder op, idet det for deres Eksistens er ganske afgørende, om Roeproduktionen kommer i Gang.

I de mange Aar, der er gaaet, har man naturligvis søgt Udveje for at komme til en vis rationel Ordning af Forholdet, saa man ikke hvert evige Foraar skulde staa helt i det blaa. Man er kommet til Overenskomst mellem Fabrikker og Roedyrkere, hvor man først sætter en Pris paa selve Produktet, en forholdsvis lav Pris, som man nogenlunde vil kunne beregne; man regner med 5 Gange Melis-Prisen; hvis Melis-Prisen er 30, bliver det altsaa 150. Den Pris tages altsaa som Udgangspunkt og aftales paa Forhaand, om jeg saa maa sige. Men for saa ogsaa at give Dyrkerne en Chance, hvis det bliver en udmærket Høst og tilmed gode Priser — med udmærket Høst mener jeg en Høst med et meget stort Sukkerindhold —, saa inkluderer man den Bestemmelse, at naar først Aktiekapitalen har faaet 5 pCt., bliver der af den Rest, der saa bliver tilbage af Fabrikkerens Udbytte, at udbetale 55 pCt. i Tantième til Dyrkerne. Man forstaar, at her er det af stor Betydning, at Dyrkerne ogsaa kommer med i anden Omgang. Jeg kan blot nævne, at rent teknisk vil det være saadan, at den Sukkerroe, som er gunstigst med Hensyn til Sukkerindhold, ofte vil være meget ugunstig for Dyrkeren, for saa vidt den ikke har synderlig Vægt, og heller ikke de Sideprodukter, som afkastes ved Affaldet, har større Betydning. Hvis Dyrkerne altsaa udelukkende blev betalt efter Vægten af de Roer, de leverer,